

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XXXIII. An ille, qui non potest recitare Matutinu[m], & Laudes,
teneatur ad reliquas horas, quas potest?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

qui fragmenta, & partes audit. Cum autem non sit probabilis propositio, quæ firma ratione non nititur, idem est dicere, quod illa opinio non nititur firma ratione, ac dicere quod non est probabilis.

Tolet. 59. Card. Toletus lib. 6. Sumi. cap. 7. ita ait: *Profecto non est visus audire Missam integram, sed duas dimidietates duarum Missarum, quæ inter se non faciunt integritatem.* In quibus verbis videtur Toletus non invenire firmam rationem, quæ essentialiter requiritur ad probabilitatem. Quibus similia invenies in alijs Doctoribus.

60. Quibus accedit, quod cum Pontifex damaverit eam opinionem asserentem, [satisfieri præcepto per simultaneam auditionem duarum partium Missæ,] creditur, ea præcipue ratione nixum esse, quod duæ medietates Missæ non faciunt integritatem; ex quo sequitur, similiter deserendam esse opinionem de successiva auditione duarum partium Missæ: nam in utraque opinione militat eadem ratio; quamvis magis monstrosè in simultanea.

61. Et quidem si solum attendere ad principia intrinseca, recte dici posset, hanc opinionem de auditione successiva duarum medietatum, esse tenuiter probabilem, propter dicta; & consequenter non esse practicè probabilem, propter damnationem tertiæ propositionis contentam in hoc decreto, quàm retuli supra num. 55. Attendendo tamen ad principia extrinseca, & ad auctoritatem Doctorum, qui eam opinionem tuentur, admittere possum in ea opinione sufficientem probabilitatem ad praxim. Et ita Pater Suarez, ubi supra dixit: *Propter auctoritatem prædictorum Doctorum non potest contraria*

sententia practicè condemnari; & ille, qui ex illa fuerit operatus, non peccabit mortaliter. Et eodem modo Lugo Card. disp. 22. de Euchar. num. 8. admittit probabilitatem eius sententiæ solum per principia extrinseca. Quod intellige, dum Romana Cathedra, cuius est declarare intentionem legum suarum, oppositum non declaraverit.

Lugo.

DISERTAT. XXXIII.

An ille, qui non potest recitare matutinum, & Laudes teneatur ad reliquas horas, quas potest?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua ad intelligentiam questionis?

SUMMARIUM.

Refertur propositio damnata. num. 1. Sententia negans obligationem, & eius fundamentum. num. 2.

Discrimen inter Beneficiarios, et reliquos, qui tenentur ad horas Canonicas. num. 3.

Præceptum aliquando versatur circa materiam dividuam, aliquando circa indivisibilem. num. 4.

Si intentio præipientis est ad totum, ut totum, qui nequit implere totum, non tenetur ad partem. num. 5.

Ex quo principio pendeat resolutio præsentis dubij. num. 6. & 7.

Pro-

1. **P**ropositio inter damnatas quinquagesima quarta hæc est: *Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur; quia maior pars trahit ad se minorem.*

Navar. Primus Author huius opinionis fuit Doctor. Navarrus in cap. *Quando*. De consecr. dist. 1. cap. suo 11. num. 15. asserens, eum, qui non potest persolvere maiorem partem Officij Canonici, non teneri ad minorem, quam potest. Quem sequitur *Diana* part. 4. tract. 4. resol. 225., & alij, quos ipse refert.

2. Fundamentum eorum est. Quia non quælibet potentia recitandi aliquam partem, ad eam recitandam obligat, quando est impotentia ad reliquas. Nam si ea potentia ad recitandam minorem partem obligaret, innumeris scrupulis, & perplexitatibus pateret: vix enim erit ægrotus, qui saltem brevem aliquam horam recitare non possit; cum tamen experientia compertum sit, neminem cum ægrotis ita minutatim agere, ut illum urgeat ad recitandam aliquam brevem horam, quam posset; sed absolute declaratur ægrotus exemptus ab ea obligatione recitandi. Cum ergo non definiatur in iure, ad quantam partem teneatur ægrotus, aut quilibet alius impeditus ad partem præcepti, videtur nullum aptius iudicium efformari posse, quam ut maior pars trahat ad se minorem. Quod axioma de sumptum est ex cap. 1. de ijs, quæ fiunt a maiori.

Tho. Hur. 3. Thomas Hurtado tom. 1. de Residentia lib. 5. Resol. 7. sub resol. 10. num. 42. (teste Filguera in expositine huius propositionis 54.) mediam subivit semitam, dicens, Beneficiarios, quia ex iustitia tenentur restituere fructus corresponden-

tes singulis horis, & si non possint recitare Matutinum, & Laudes, teneri ad reliquas horas; Regulares vero non teneri, quia eorum obligatio solum fundatur in virtute Religionis. Subiungit Filguera citatus hæc verba: [Si autem P. Hurtadus differentiam, quam excogitaverat, mordicus defendisset, probabile forsitan alicui videretur post damnationem Pontificiam, quod qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem ad reliquas horas, ad nihil tenetur, si solum ad recitandum obligatur virtute Religionis; non autem ratione Beneficij Ecclesiastici. Cum in odiosis, ut loquuntur Authores, debeat fieri restrictio, sicut in favorabilibus ampliatio, poterat non iniuriose, seu non violenter damnatio Pontificia intelligi de obstricto ad recitandum ex virtute iustitiæ, non autem Religionis; quod quidem minus est.] Vbi vides, inclinare Filgueram ad hoc, quod damnatio Pontificia extendatur solum ad obligationem recitandi ex iustitia; quamvis id non absolute asserat.

4. Pro cuius rei claritate præmitto, duplicem esse materiam præcepti, aliam dividiuam, & aliam individiuam. Dicitur dividiua, quando habet plures partes, ad quarum singulas seorsim ab alijs obligat præceptum. V. g. ieiunium Quadragesimæ, quæ dividitur in quadraginta dies, in quorum singulis obligat præceptum. Dicitur individiua, quæ non habet plures partes, ad quarum singulas obliget præceptum, seorsim ab alijs: v. g. præceptum confessionis annuæ, & præceptum communicandi in Paschate. Itaque materia individiua præcepti dicitur duo, vel quod non habeat plures partes, vel si eas habeat, non obliget ad eas, seorsim ab alijs. Communio Paschatis est materia individiua,

vidua, quia non habet plures partes; & confessio, annua quam præcipit Ecclesia, & si habet tres partes, cordis contritionem, oris confessionem, & operis satisfactionem, tamen materia individua est præcepti Ecclesiastici, quia non præcipit singulas earum seorsim ab alijs, sed illas tres partes simul, sive vt coniungendas ad conficiendum vnum Sacramentum.

5. Hinc fit, quod quando materia est individua, si quis non possit implere totam materiam, & possit implere vnam partem materiae, non tenetur ad hanc partem implendam. Et ita si quis voveat vnum psalterium integrum indivisibiliter, ita vt intentio voventis feratur ad totum, vt totum, & non aliter; quamvis psalterium dividatur in partes, si non possit quis recitare totum psalterium, non tenetur ad partem; quia obligatio eius voti est de materia individua ex intentione voventis. Et idem evenit in præceptis, si constat, intentionem legislatoris esse, præcipere totum vt totum, & non singulas partes seorsim ab alijs.

6. Quare præsens quaestio, [An qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, teneatur ad reliquas horas?] Pendet ab hac altera quaestione, [An præceptum recitandi Officium Canonicum contineat materiam dividuam, an individua?] & iuxta dictionem huius secundæ quaestionis decidenda est prima.

7. Casus autem, in quibus frequentius potest habere locum hæc quaestio, sunt, vel quando infirmus non potest recitare Matutinum, & Laudes; iudicat autem se posse recitare horas minores: vel quando quis amisit Breviarium, nec potest illo die invenire illud, vel aliud com-

modatum, & ideo non potest recitare Matutinum; potest autem alias horas recitare; vel quando necessarii suæ obligationis negotijs impeditus vsque ad vnum quadrantem ante mediam noctem, nihil recitavit, & ideo non potest in illo quadrante residuo recitare Matutinum, & Laudes.

CAPVT II.

Ostenditur falsitas propositionis damnatæ.

SUMMARIVM.

Quid ad hoc conferat hæc declaratio? num. 8.

Præceptum de recitatione versatur circa materiam dividuam num. 9. & 10.

Non versatur ad totum, reductive vt totum num. 11.

Qui non potest totum, tenetur ad partem rei dividuæ. num. 12.

Inconsequentia in doctrina opposita. num. 13.

Quo modo intelligendum, quod maior pars trahit ad se minorem. num. 14.

Damnationem intelligi solum de Beneficiario, improbable est. num. 16.

8. **V**eritatem in hac damnatione statutam, & falsitatem propositionis damnatæ, defendit, & explicat optime, P. Suarez tom. 2. de Relig. tract 1. lib. 4. cap. 28. à num. 22., & Pater Thomas Sanchez

Suarez. Tho San.

chez lib. 1. Summæ cap. 19., & alij. Ostenditur primo ex hac ipsa damnatione, ex qua novo, & speciali titulo fit evidens, eum, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, teneri ad illas recitandas. Nam ut semel, & iterum observavi in disert. præced. Eius est declarare authentice præceptum, & obligationem eius, cuius est condere; sed Romani Pontificis est condere hanc legem recitandi Officium Canonicum: ergo eiusdem est declarare authentice hoc præceptum, & obligationem eius. Sed Romanus Pontifex in hoc decreto declarat, de obligatione huius præcepti extendi ad recitandas reliquas horas ab eo, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas: ergo iam evidens est, in prædicto casu illum teneri ad reliquas horas recitandas. Quo eodem modo discurrendum est in reliquis propositionibus damnatis, quæ versantur in materia iuris Ecclesiastici.

9. Ostenditur secundo. Quando materia præcepti non est individua, qui non potest implere totam materiam præcepti, tenetur ad partem, quam potest: sed materia huius præcepti, quod indicit Officium Canonicum, non est individua, sed potius dividitur in septem horas Canonicas: ergo qui non potest implere totum præceptum, tenetur ad partem, quam potest: ergo qui non potest implere maiorem partem præcepti, tenetur ad minorem, quam potest: ergo qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, tenetur ad reliquas horas, quas potest. Hæc duæ postremæ consequentiæ evidentè inferuntur ex prima; & hæc ex præmissis.

10. Minor ostenditur. Nam si materia huius præcepti esset individua, & talis, ut præceptum non obligaret, nisi ad totum Officium

ut totum, & non ad singulas eius partes; fieret, quod qui non posset recitare completorium, non teneretur ad reliquas horas; id enim est obligari ad totum ut totum indivisibiliter: id autem quam sit absurdum, & quam alienum à mente Ecclesiæ, quis non videat?

11. Præterea, quia quando materia præcepti in se ipsa est divisibilis, & dividitur in plures partes, non potest dici, quod præceptum respiciat totam materiam ut totam indivisibiliter, nisi detur aliqua specialis ratio, vel aliquis titulus, ratione cuius constet, præceptum procedere in totam materiam ut totam indivisibiliter. Cum ergo nulla sit ratio, nullus titulus, ratione cuius hoc præceptum respiciat horas Canonicas, ut totum quoddam indivisibiliter, dici non potest, hoc præceptum ita procedere. Ita si quis diceret præceptum solvendi decimas suam materiam respicere indivisibiliter, fieret, quod qui non potest solvere decimam, potest autem solvere vigesimam, ad nihil teneretur; quod esset ingens absurdum. Ideo autem est absurdum, quia nullus est titulus, ratione cuius id præceptum accipiatur tamquam respiciens totam materiam, ut totam indivisibiliter.

12. Maior autem prioris Syllogismi, si penetrentur termini, evidens esse comperietur, scilicet quod quando materia præcepti non est individua, qui non potest implere totam materiam, tenetur ad partem, quam potest. Quia quando non est individua, habet partes, & præceptum non respicit illas, ut totum quoddam indivisibiliter; quia si respiceret illas partes, ut totum quoddam indivisibiliter, iam illa materia, ut comparata ad præceptum, esset individua: si ergo materia præcepti habet plures partes, & præceptum

tum respicit illas divisibiliter, qui non potest ponere vnam partem, vi præcepti tenetur ad ponendas alias.

13. Ostenditur tertio. Nam Auctores primæ sententiæ videntur in consequenter procedere. Nam vel dicunt, materiã huius præcepti de recitando officio Canonico esse individuam, vel dicunt esse dividuam. Si primum: perperam dicunt, quando quis non potest recitare minorem partem, potest autem maiorem, teneri ad hanc recitandam: quia quando materia comparata ad præceptum est individua, qui non potest ponere totam materiam, ad nihil tenetur; & ita qui non posset recitare Completorium, ad nihil tenetur. Si autem dicunt, esse dividuam, cum hanc respiciat præceptum non solum secundum se totam, sed secundum singulas sui partes; perperam asserunt, quod qui non potest ponere maiorem partem, non tenetur ad minorem, cum præceptum ad singulas extendatur.

Suar. 14. Ostenditur quarto ex P. Suarez cit. tum quia id fundamentum, quo nituntur adversarij, quod maior pars trahit ad se minorem, ex cap. i. de ijs, quæ sunt à maiori, non est ad rem: loquitur enim textus de Canonicis ferentibus suffragium, præcipitque, standum esse pro maiori parte suffragiorum, & hoc sensu dicitur, quod maior pars trahit ad se minorem; quod quid prodest ad excusandam recitationem partis minoris? Tum etiam, quia plerumque contingit, quod Matutinum, & Laudes sint medietas officij, & non pars maior: ergo ut reliquæ horæ omittantur, cessat ratio, quod maior pars trahat ad se minorem; cum sic non detur pars maior, & pars minor.

Tho. Hurtado 15. Et hinc convincitur, falsam esse sententiam Thomæ Hurtado relataam cap. i. quod in præcepto recitandi officium, quod provenit ex vir-

tute Religionis, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes; & potest reliquas horas, non teneatur ad has. Primo ex demonstratione i. Ex qua manifestum est, legislatorem declarare mentem sui præcepti de obligatione recitandi eas horas officij, quas potest; & si aliquas alias non possit. Secundo, ex eo quod materia huius præcepti, etiam qua procedit ex sola virtute Religionis, est materia dividua, & ut talis respicitur ab ipso præcepto; ut constat ex dictis.

16. Id autem, in quod inclinât Filguera, quod dum Pontifex damnat eam propositionem, solum loquitur de officio, quod Beneficiarius recitat ex obligatione iustitiæ, caret probabilitate. Nam cum Pontifex declaret, præceptum recitandi horas Canonicas extendi ad singulas horas seorsim; qui dicit intelligi debere de præcepto, quod oritur ex iustitiæ, & non solum ex Religione, contradicit declarationi Pontificiæ. Nam damnatio Pontificis est vniuersalis; illa autem interpretatio negat eam vniuersalitatem. Id autem fundamentum quo nititur, scilicet quod leges odiosæ restringendæ sunt, habet locum in dubijs; in ijs autem, quæ tam vniuersaliter, & tam indubitanter damnat Pontifex, quomodo potest habere locum eiusmodi restrictiua interpretatio?

Fig.

Oooo

CA.

CAPVT III.

An qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, & dubitat, an possit reliquas horas, teneatur ad illas?

SUMMARIVM.

Status presentis dubij proponitur. num. 17.

De graviter egrotante non est scrupulose inquirendum. n. 18.

Graviter egrotans dubius, an possit recitare aliquam horam; ad nullam tenetur. n. 19.

An tunc standum sit pro præcepto recitandi? num. 20.

Standum tunc pro periculo damni causandi à recitatione. n. 21. & seq.

17. **V**idimus initio capituli 1. Authores, qui negarunt obligationem recitandi horas reliquas in eo, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, præcipue id negasse, propter ægrotum, qui Matutinum, & Laudes recitare non potest: eo quod videtur durum, obligare ægrotum ad illas horas recitandas; qui enim erit ægrotus, qui non possit recitare Completorium, maxime si illud memoria eius retineat?

18. *Suar.* P. Suarez vbi supra num. 27. asserit, si certo constet, ægrotum posse sine gravi incommodo recitare aliquas horas, teneri ad illas recitandas. Subiungit tamen limitationem his verbis. *At vero si infirmitas impediatur definite Divinum Officium, ut est febris gravis, vel aliquid simile, tunc non censetur esse scrupulose inquirendum, an possit infirmus unam, vel alteram horam dicere, quia excusatio illa ex se indefinita æquivaleret universali, ita enim, ut dixi, consuetudo hanc legem*

interpretatur; & fortasse ratio est, quia est valde difficile in huiusmodi occasionibus attingere punctum in iudicando, quid possit homo dicere, vel non dicere sine gravi incommodo; & ideo satis esse creditur, quod officium ipsum dici non possit sine notabili incommodo.

19. Iuxta hanc Suarii doctrinam dicendum est, quando certum est, ægrotum non posse sine gravi incommodo, aut periculo, recitare totum officium, & dubitatur, an possit aliquam partem recitare, illum ad nihil teneri. Hæc est sententia P. Suarii in verbis proxime relatis, quam sic explicuit P. Thomas Sanchez lib. 1. Sum. cap. 19. num. 8. *Si vero pars illa non sit omnino certa, sed perplexitatis, & scrupulorum occasio esse possit in quantitate partis, ad quam est potentia dignoscenda; tunc censetur, servandam esse regulam num. 1. traditam, ut maior pars trahat ad se minorem: atque ita si desit potentia ad maiorem officij partem, cesset obligatio ad reliquam, ad quam forte est potentia: quia cum pars non sit certa, non potest commode dividi obligatio, quin multis scrupulis, & perplexitatibus pateat circa quantitatem, ad quam est potentia, dignoscenda: Et iuxta hanc regulam cessabunt perplexitates, & scrupuli.*

20. Sed contra hanc resolutionem militat hoc argumentum. Dum præceptum est certum, & dubitatur, an in hoc casu obliget ratione alicuius peculiaris circumstantiæ, in hoc dubio præceptum obligat; quia possessio stat pro præcepto, ut multis probat P. Thom. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 10. num. 34. & pro hac sententia citat Decium, Bernardum, Alciatum, Nevizanum, Surdum, Glossam, Francum, Salicetum, Everardum, Abbatem, Covarrubiam, Gonzalez, & Medina contra P. Salas tom. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 25. num. 259. sed in hoc casu præceptum recitandi omnes,

nes, & singulas horas Canonicas, est certum; & dubitatur, an ratione ægri- tudinis obliget ad eas horas; quinimo dū dubitatur, an possit illas recitare si- ne gravi incōmodo, dubitatur, an obli- get hic, & nunc: ergo re ipsa obligatur ægrotus in hoc dubio.

21. Sed solutio huius obiectionis multum prodest ad confirman- dam doctrinam traditam. Etenim quando præceptum tale est, quod non obliget cum gravi detrimento, & ea dubitatio inducit, aut constituit peri- culum eius detrimenti, tunc præcep- tum non obligat; nam idem iudicium fit de detrimento, ac de periculo il- lius. In nostro ergo casu id ita evenit: nam præceptum recitandi horas Canonicas non obligat cum gravi detrimento valetudinis; cum ergo du- bitatur, an possit ægrotus recitare ali- quam partem officij Canonici, ea du- bitatio est, an recitatio eius partis al- latura sit detrimentū ægroti; id enim perinde se habet, ac timere periculum eiusmodi detrimenti: & ideo dum du- bitatur, an possit recitare, rationabili- ter timetur periculum detrimenti: & ita ægrotus liber manet ab obligatio- ne præcepti.

22. Deinde, quando dubitatur de obligatione præcepti ob talem cir- cumstantiam, quæ ex vna parte mini- ratur detrimentum, ex altera vero in- ducit in perplexitatem, & scrupulum; cum homo ex tali circumstantia ver- setur inter duo pericula valetudinis, & conscientiæ, talis circumstantia, quæ talem dubitationem producit, omnino excusat ab obligatione præ- cepti. Dicendum ergo est, ægrotum non solum excusari ab obligatione recitandi eam partem officij, quam pro certo non potest; sed etiam eam partem, de qua dubitatur, an possit illam recitare sine gravi detrimento.

23. Ad obiectionem ergo dicen- dum est, quando humanum præcep-

tum est certum, & dubitatur an talis circumstantia excuset, standum est pro possessione præcepti, si id dubium non inducit periculum nocenti, maxime quando inducit simul peri- culum incidendi in perplexitatem conscientiæ ob difficultatem deter- minandi, quantum futurum sit detri- mentum, non potest prævalere posses- sio præcepti, sicut nec ipsum præcep- tum cum eo periculo detrimenti. Et in his patet, quid dicendum sit ad rationem dubitandi propositam initio capitis primi.

CAPVT IV.

An qui non potest recitare unam horam integram, teneatur ad recitandam partem eius, quam potest?

SUMMARIVM.

Exemplum de impotentiâ in Primâ, vel in Matutino. num. 24.

Discrimen inter partes unius horæ ad horas, & partes Officij ad totum of- ficium. Ex P. Suar. num. 25.

Opinio P. Suarîi ex hoc discrimine. num. 26.

Refertur alia opinio. n. 27.

An illa subiaceat damnationi? n. 28.

Non subiicitur damnationi, neque vir- tualiter. n. 29.

Præceptum de singulis horis esse præ- ceptum de re dividuâ, probabilius est. num. 30.

Qualibet hora, & quilibet Psalmus per se est expetibilis ad Dei laudem. num. 31.

Ecclesia ita videtur intendere singu- las horas, sicut totum officium, num. 32.

Qui inverteret ordinem unius horæ sine causâ, aliquantulum peccaret. n. 33.

In materia Religionis, si detur dubium, eli-

eligenda est pars, qua faveat Religioni. num. 34
 Ut teneatur egrotans etiam ad partem horæ, debet esse certum, quod absque nocumento possit. n. 35.

24. **E**Xemplū huius quæstionis proponi potest in Prima dominicali officij Canonici: circa quam inquiritur, an qui non potest recitare symbolum S. Athanasij, preces, & reliqua, v.g. quia amputata invenit in Breviario duo folia, neque habet unde suppleat, teneatur ad recitandum quatuor psalmos cum orationibus antecedentibus; an potius, quia non potest recitare totam Primam, ad nihil teneatur? Similiter qui ex matutino non potest recitare lectiones, & responsoria, sed solos psalmos defectu Breviarij, an teneatur ad recitandam eam partem horæ, quam potest.

Suar.

25. P. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 28. nu. 26. sic differit: *Aliud est, comparare singulas horas Canonicas ad partes, ex quibus constāt, aliud vero comparare omnes septem horas ad totum officium unius diei, quod est velut adæquata materia, vel actus huius præcepti. Si primam comparationem faciamus, recte dicitur, neminem obligari ad dicendam aliquam horam, qui non possit saltem maiorem eius partem dicere, quia unaquæque hora præcipitur ut quædam actio perfecta; & ideo si non possit ita fieri, ut nomen illud mereatur, non nascitur obligatio dicendi illam. Minor autem pars Prima v.g. (& sic de alijs) non potest dici Prima, imo neque dimidia pars, sed oportet ut saltem præcipue, & quasi substantiales eius partes dicantur, quo circa etiam si in singulis horis posset quis dicere aliquas partes minimas, si nullam earum potest maiori ex parte dicere, nihil profecto dicere tenetur, etiam si omnes illæ particula simul sumptæ bonam aliquam partem totius Divini Officij*

conficere videantur. Quia non possunt per modum unius horæ, nec per modum Canonici Officij recitari. Si ergo in hoc sensu locutus est Navarrus, verum est eius arbitrium, neque contra hunc sensum procedunt obiectiones factæ, ut constat.

26. Itaque iuxta sententiam P. Suarij, qui non potest dicere maiorem partem Primæ, non tenetur reliquam partem recitare, quia Ecclesia præcipit tibi, ut recites Primam; & minor pars medietate, imo nec ipsa medietas, potest dici absolute Prima; dicitur autem Prima, quamvis aliqua minor pars defit, quia v.g. deest aliquod folium in Breviario, quod suppleri non potest.

27. Eandem sententiam tenet P. Thom. Sanchez lib. 1. Sum. cap. 19. num. 8. Vbi referens sententiam Navarri asserentis, eum, qui defectu Breviarij non possit recitare lectiones, & earum responsoria, teneri ad recitandos psalmos ex eo principio, quod maior pars trahit ad se minorem; reprobat hunc discurrendi modum, & ait: *Si matutinum esset ferie, vel sancti simplicis, credo, eos non excusari, quia omisio trium lectionum, & earum responsorium, quæ ad integrum matutinum desideratur, esset materia parva, ac proinde moralem matutini integritatem non tolleret. Secus si esset matutinum festi duplicis, aut semiduplicis, in quo novem lectiones, & octo responsoria omittenda essent: tunc enim cum ea sit pars notabilis, qua omisio non satisfacit integre moraliter præcepto, ideo nullatenus id præceptum obligat.*

28. Et quidem videbitur alicui, hanc opinionem subijci huic damnationi, si non expresse, saltem virtualiter. Nam quod est antecedens inferens propositionem damnatam, virtualiter manet damnatum, ut sæpe diximus; sed ex eo quod ille, qui non potest recitare partem notabilem

ma-

matutini, non tenetur ad reliquum eiusdem matutini; videtur inferri à paritate rationis, quod qui non potest recitare matutinum, & laudes, non teneatur ad reliquas horas: ergo similiter ea propositio manebit virtualiter damnata.

29. Affero tamen, eam sententiam Suarj neque virtualiter manere damnatam: nam vt sæpius dixi, vt propositio maneat virtualiter damnata ex illatione, debet illatio esse evidens. Ex hac autem sententia non infertur evidenter propositio damnata; quia Authores eius sententiæ assignant manifestum discrimen. Nam præceptum Officij Canonici continet materiam dividuam, quæ dividitur in septem horas canonicas; at vero præceptum vt terminatur ad vnam horam, v.g. ad Primam, cum terminatur ad Primam, vt Primam, præceptum illud continet materiam individuam; & cum vna pars Primæ minor medietate, non sit absolute Prima, non cõsetur moraliter ea minor pars. Admisso ergo hoc discrimine, non infertur evidenter, quod qui non potest recitare matutinum, & laudes, non tenetur ad reliquas horas, ex eo quod ille, qui non potest recitare maiorem partem Primæ, non tenetur recitare minorem. Dicendum ergo est, eam sententiam Suarj, & Thomæ Sanchez esse probabilem, donec Romana Cathedra non declaraverit oppositum.

30. Adhuc tamen probabilior mihi videtur sententia asserens, præceptum recitandi singulas horas, terminari ad illas divisibiliter, ita vt teneatur quis partem horæ recitare, quæ potest, si reliquam partem non potest. Probatur. Vt præceptum censeatur continere materiam individuam, requiritur, vt detur fundamentum vrgens ad censendum, quod tale præceptum respicit partes suæ materiæ indivisibiliter, & per modum vnius: sed

non datur fundamentum vrgens, vt censeatur hoc præceptum de singulis horis recitandis, respicere vnamquæque horam indivisibiliter, & per modum vnius: ergo præceptum de singulis horis recitandis non debet censeari continere materiam individuam; atque adeo qui non potest recitare aliquam partem magnam Primæ, tenetur recitare reliquam partem.

31. Probatur minor. Nam quælibet hora componitur ex psalmis, & quævis oratio per se est expetibilis ad laudandum Deum, & devotionem augendam: ergo non est, cur Ecclesia suo præcepto intendat indivisibiliter illum ordinem Matutini, Primæ, &c. & non intendat recitationem singulorum psalmorum, & orationum.

32. Confirmatur primo. Nam sicut Ecclesia ita intendit, recitari omnes horas Canonicas, vt etiam intendat singulas, verisimile est, imo plusquam verisimile, quod ita intendat, recitari horam Canonicam, vt intendat etiam singulos psalmos, & orationes: ergo non est, cur præceptum censeatur procedere indivisibiliter circa materiam cuiuslibet.

33. Confirmatur secundo. Si propter aliquid præceptum recitandi Primam deberet procedere indivisibiliter circa suam materiam, maxime propter servandum illum ordinem, & quasi artificium, quod habet illa hora Canonica: sed quamvis ille ordo non servetur, non violatur graviter id præceptum; nam qui diceret symbolum S. Athanasij ante psalmos, & preces diceret post *Pratiofa*, licet peccaret venialiter, non tamen violaret graviter præceptum: ergo id præceptum non procedit indivisibiliter circa suam materiam.

34. Confirmatur tertio. Nam vt docui in 1. part. Cris. Theol. disp. 17. cap. 2. cum PP. Suarj, Thoma Sanchez, & alijs, quoties in materia fa-

vora-

vorabili, præcipue Religionis, oritur dubium ex varietate opinionum, ea opinio eligenda est, quæ est favorabilior Religioni, taliter quod probabilitas opinionis minus favorabilis limitetur, & talis opinio non maneat practice probabilis, sed sententia, quæ dicit, præceptum recitandi matutinum, vel Primam, &c. procedere divisibiliter circa suam materiam, ita ut extendatur ad totam horam, & ad singulas eius partes, est favorabilior Religioni, & cultui Dei: ergo hæc sententia omnino est tenenda in praxi. Minor patet: quia favorabilior est cultui Dei, quod ita obligatus maneat quis ad horam recitandam taliter, quod si non possit totam recitare, teneatur ad partem, quam quod excusetur à recitanda parte, quando non potest recitare totam; quia, quando non potest recitari tota hora, magis favet cultui Dei, recitare aliquid, quàm nihil recitare.

35. Neque ex hac sententia sequitur, quod ægrotus incidat in perplexitatem, & scrupulos. Standum enim est in ea doctrina, quam cum Suariorum, & Thomæ Sanchez tradidit cap. 3. ut obligetur infirmus recitare aliquam partem officij, debere esse omnino certum, quod potest recitare sine illo nocumento; nam si dubitatur, an sit nasciturum, omnino non tenetur propter ibi dicta.

Suar.
Tho. San

CAPVT V.

Enodantur non nullæ quæstionculæ.

SUMMARIVM.

Quid dicendum de cæco scienter memoreriter partem officij? n. 36.

Quid de impotente ad Matutinum, & potente ad Laudes? n. 37.

Iste utique tenetur ad Laudes, quas potest. num. 38.

Laudes habent formam unius horæ. num. 39.

Item, possunt dici in choro separatæ. num. 40.

Quid de potente recitare unum tantum Nocturnum ex Matutino? num. 41.

36. **I**nquires primo, an cæcus excusetur à recitatione partis officij, quam memoria retinet eodem modo ac ægrotus iuxta dicta cap. 3. Nam aliquibus videtur, eodem modo in cæco, qui non laborat alio morbo, quando cæcitat, ac in ægrotis succurrendum esse, & asserendum. Dicendum tamen est, non esse in cæco, alias sanitatis participare, eandem rationem, ac in ægrotis. De ægrotis enim præcipue fabricitate, dubitatur, an illa pars officij afferret nocumentum, & hoc modo periclitatur, quod non evenit in cæco alias sano.

37. Inquires secundo. An qui non potest recitare Matutinum, potest autem Laudes; teneatur ad Laudes recitandas? Ratio, quæ occurrit pro parte negante obligationem, est, quod Matutinum, & Laudes constituunt unam horam; unde solum Matutinum non est hora integra, sed pars unius horæ Canonice: at iuxta sententiam P. Suariorum, & P. Thomæ Sanchez, quam cap. præced. proposui, non habet obligationem recitandi partem unius horæ, qui maiorem partem illius non potest recitare: ergo qui non potest recitare Matutinum, quæ est multo maior pars, non tenebitur ad Laudes.

38. Dicendum tamen est, eum, qui non potest recitare Matutinum, potest autem Laudes, teneri ad recitandas, etiam iuxta sententiam Suariorum supra memoratam. Tum quia commune est, illas censeris duas diversas ho-

Suar.
Tho. San

horas, vt tenent plures Authores apud P. Suar. tom. 2. de Relig. tract. 1. lib. 4. cap. 6. num. 3. distinguunt enim inter nocturnas vigilijs, & Laudes, quas vocant Matutinas. Quod videtur de-sumptum ex cap. 1. de celebr. Missar. vbi dicitur: *Propheta dicente, Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius numerus à nobis impletur, si Matutinali, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorij tempore nostræ servitutis officia persolvamus* Nam de nocturnis vigilijs idem ipse Propheta ait: *Media nocte surgebam*, &c. Vbi vides, poni diversitatem inter Matutinalem, & nocturnas vigilijs; & præter nocturnas vigilijs enumerari has septem. Et ideo Hugo de S. Viç. lib. 2.

Hug. Viç. de Ecclef. offic. cap. 9. ait. Nostra autem consuetudo humana parcens infirmitati, & labori, officio prædicto (nocturnorum) Laudes Matutinas continuat, & oratione vna duo claudit officia.

37. Tum etiam, quia licet commune sit admittere septem horas Canonicas, & Matutinum, ac Laudes pro vna computari; negari non potest, Laudes habere formam vnius horæ:

Suar. Nam (vt loquitur P. Suarez vbi supra num. 4.) Nocturni, & Laudes habent proprie initia horarum, qualia esse solent in horis distinctis, & hymnos distinctos; & Laudes habent suam propriam lectionem, seu capitulum, & alia omnia, que ad integritatē horæ in quacumque alia reperitur. Quare dum dicitur, iuxta sententiam Suarij, eum, qui non potest recitare partem magnam horæ non teneri ad reliquam partem, id non est intelligendum de ea reliqua parte, quæ per se seorsim sumpta habet formam horæ integræ, quamvis absolute dicatur complementum Matutini.

40. Tum præcipue, quia Matutinum, & Laudes possunt dici in choro seorsim, absque peccato, saltem ex causa iusta; vt de facto dicuntur in

nocte Nativitatis Domini; & olim separatim dicebantur. Quæ autem separatim in choro dici possunt, habent formam horarum distinctarum, quavis absolute non reputentur communiter vt distinctæ: præceptum autem Ecclesiasticum respicit tamquam materiam dividuam orationes illas, quæ possunt, aut solent dividi.

41. Ad argumentum propositum initio huius quæstionis responderetur, distinguendo minorem: qui non potest recitare magnam partem vnius horæ, non tenetur ad reliquam; [si hæc reliqua pars per se habeat formam vnius horæ, & possit ipsa seorsim in choro recitari,] nego, [quando aliter se habet,] concedo. Quæ distinctio patet ex dictis.

42. Inquires tertio: An qui non potest recitare duos postremos nocturnos ex matutino duplici, aut semiduplici, potest autem primum, teneatur ad hunc recitandum? Respondeo, teneri, etiam iuxta sententiam Suarij supra relatam; eo quod quilibet nocturnus consideratur admodum vnius horæ integræ. Probat. Tum quia vnus nocturnus constituit totum matutinum Paschatis, & Pentecostæ. Tum etiam, quia Præceptum Ecclesiæ, vt terminatur ad nocturnos, continet materiam dividuam; olim enim dividebantur in choro per diversas horas noctis: ergo præceptum obligat ad quemlibet nocturnum per se, etiam independentem ab alio. Et ita intelligenda est prædicta sententia P. Suarij.

